

Total No. of Questions : 8]

SEAT No. :

P2852

[Total No. of Pages : 4

[5801]-110

F.Y. B.Com. (Semester - I)

115(E) : THEORY AND PRACTICE OF CO-OPERATION - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Paper - I)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Question No. 1 and Q. No. 8 are compulsory.*
- 2) *Solve any Three questions from Q. No. 2 to Q. No. 7.*

Q1) a) Fill in the blanks : [7]

- i) The word _____ literally means to work together or act together.
- ii) MaClagan committee was constituted in the year _____.
- iii) The first co-operative principles are accepted by the I.C.A. congress held at _____.
- iv) The Co-operative Societies Act was passed in _____.
- v) The liability of members of the co-operative society is _____.
- vi) Vaidyanathan committee was presented their Report in the year _____.
- vii) The Role of _____ Government and State Government is significant in co-operative movement.

b) True or False : [7]

- i) In Co-operative movement there are no short comings.
- ii) Lack of education and political interfere are the examples of problems faced by co-operative sector.
- iii) Fedrick Nichoison committee submitted the report in 1904.
- iv) The first co-operative sugar factory was formed by Dr. Vikhe Patil in Ahemadnagar district.
- v) Co-operative movement was succeed due to the contribution of various leaders in post independance period.
- vi) National co-operative development corporation was established in the year 1973.
- vii) The Indian co-operative legislation started in 1904.

P.T.O.

Q2) What is co-operation? State the Nature and scope of co-operation. [14]

Q3) Discuss the various principles adopted by International Co-operative Alliance (I.C.A.) in 1966. [14]

Q4) Evaluate the History of Co-operative movement in pre and post independence period. [14]

Q5) Discuss the various recommendations of MacLagan Committee report 1912. [14]

Q6) Discuss the contribution of various co-operative leaders in post independence Era upto the present stage. [14]

Q7) Explain the role of central and state government in co-operative movement. [14]

Q8) Write short notes (Any two) : [14]

- a) Weakness of co-operative movement
- b) Gorewalla committee report 1954
- c) Development of co-operative movement in India.
- d) Co-operative V/s communism.

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना:

- 1) प्रश्न क्र. 1 आणि प्रश्न क्र. 8 सोडविणे आवश्यक आहे.
- 2) प्रश्न क्र. 2 ते 7 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा. [7]

- i) ..... या शब्दाचा खरा अर्थ म्हणजे एकत्र कार्य किंवा एकत्र कृती.
- ii) मॅक्लेगन समितीची स्थापना ..... या वर्षी झाली.
- iii) सहकाराची तत्त्वे प्रथमतः आंतरराष्ट्रीय सहकारी परिषदेने आपल्या ..... येथील अधिवेशनात स्विकारली.
- iv) सहकारी सोसायट्यांचा कायदा ..... या वर्षी संमत झाला.
- v) सहकारी संस्थांच्या सभासदांची जबाबदारी ..... असते.
- vi) वैद्यनाथन समितीने आपला अहवाल ..... वर्षी सादर केला.
- vii) ..... शासन आणि राज्य शासन यांची सहकारी चळवळीतील भूमिका खूपच महत्वाची आहे.

ब) चुक किंवा बरोबर ते सांगा. [7]

- i) सहकारी चळवळीत कोणतेही दोष नाहीत.
- ii) शिक्षणाचा अभाव आणि राजकीय हस्तक्षेप ही सहकारी क्षेत्रातील समस्यांची उदाहरणे आहेत.
- iii) फेड्रीक निकोलसन समितीने अहवाल 1904 मध्ये सादर केला.
- iv) अहमदनगर जिल्ह्यात सहकारी तत्वावर पहीला सहकारी कारखाना डॉ. विखे पाटील यांनी स्थापन केला.
- v) स्वातंत्र्यप्राप्तिनंतरच्या काळात विविध नेत्यांच्या योगदानामुळे सहकारी चळवळ यशस्वी झाली.
- vi) राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळाची स्थापना 1973 मध्ये झाली.
- vii) भारतात सहकारी कायद्याची सुरुवात 1904 मध्ये झाली.

- प्रश्न 2) सहकार म्हणजे काय? सहकाराचे स्वरूप आणि व्याप्ती सांगा. [14]
- प्रश्न 3) आंतरराष्ट्रीय सहकारी संघ 1966 ने स्वीकारलेली सहकाराची विविध तत्वे यांची चर्चा करा. [14]
- प्रश्न 4) सहकारी चळवळीचे स्वातंत्र्योत्तर आणि स्वातंत्र्यपूर्व कालखंडातील इतिहासाचे मुल्यांकन करा. [14]
- प्रश्न 5) मॅक्लेगन समिती अहवाल 1912 मधील विविध शिफारशींची चर्चा करा. [14]
- प्रश्न 6) स्वातंत्र्योत्तर काळापासून अलिकडील काळातील सहकार क्षेत्रातील विविध नेत्यांचे योगदान यावर चर्चा करा. [14]
- प्रश्न 7) सहकारी चळवळीतील केन्द्र शासन आणि राज्य शासनाची भुमिका स्पष्ट करा. [14]
- प्रश्न 8) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : [14]
- अ) सहकारी चळवळीच्या समस्या (दुर्बलता)
  - ब) गोरवाला समिती अहवाल 1954
  - क) भारतातील सहकारी चळवळीचा विकास
  - ड) सहकार विरुद्ध साम्यवाद

ॐॐॐ